

CSIKI HIRLAP

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre 8 K, fél évre 4 K, negyed évre 2 K. A hirdetésekért első díj szerint számítjuk. — Egyes szám ára 20 fillér.

—: **Megjelenik minden szombaton.** —:

Főszerkesztő:

PÁL GÁBOR

ny. főigazgató

Felelős szerkesztő:

Dr. GÁL JÓZSEF

ügyvéd.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Dr. Gál József ügyvéd irodája, hová a közlemények, hirdetések és az előfizetési díjak küldendők.

Kéziratok: nem adunk vissza. — Nyitlér sora 20 fillér.

Politikai események.

Házaszályt akarnak módosítani. Megtették már az előkészületeket s bizonyára keresztül is viszik a módosítást — a fegyveres kordon megett.

Miért kell más házaszály? Hiszen az érvényben levő sem akadályozta meg céljaik elérésében. Ezt tehát a jövőben is megtehetik.

Az új házaszály sem hozza meg már azt a megnyugtatót, hogy azt megfogják tartani akkor is, ha ismét a hatalmi érdek akadályául szolgál. S így mit ér a módosított házaszály? Mig a képviselőház elnöke büntetlenül teheti félre kormány és többség segítségével a házaszály minden intézkedését, mig saját akaratát ezek fölé emelheti katonai oltalom alatt, addig minden „házaszály” — ámitot hazugság, mely csak addig nyer alkalmazást, mig — a hatalom érdekének érvényesülését nem akadályozza.

A föld bármely parlamentje alkothat „szigorú” szabályokat a többségi akarat biztosítására, de nekünk azt követnünk nem volna szabad. Mert a világ egy parlamentje sincs oly tehetetlenségben, mint a miénk.

Hát hol fordult még elő, hogy nemcsak a parlamenti többség és kisebbség együtt egyértelmű álláspontjával is vissza kellett vonuljon azon az uton, melyet az udvari politika parancsolólag mutatott? — Hiszen nem megtörtént, hogy az új véderőtörvénybe átvettek tehát újból beiktattak olyan paragraffot, melyet király és parlament teljesen ellenfelesen értelmez? Hát van-e még ország, melynek „felelős” minisztere kiállt vétót a parlament állásfoglalása elé s a kinek ez a parlament még utóbb köszönetet szavaz?

Ez az a parlamentárizmus, melyet Tisza István gróf megmenteni akar s melynek érdekében felbolondította és felforgatta az állam rendjét s az ország bekéjét egyaránt.

S aztán házaszály-módosítást akar meg azelőtt, mielőtt újabb választójogi törvény a választások tisztaságát s így a nemzet akaratát képviselő többség keletkezését intézményesen biztosította volna. Teszi ezt azért, hogy az új törvényjavaslat várható vitájában érvényt szerezzen saját akaratának, melyet egyedül üdvözítőnek tart.

Megszavaztatott már véderőjavaslatot, módosította a 48-as törvényeket is, befolyásával megtámadta a sajtó szabadságát, most pedig csinál új házaszályt és választójogot, hogy aztán annál bizonyosabban eltűnjön a közélet teréről — alkotásaival együtt.

— o —

A háborus veszély sem mult el még egészen. A prinzzendi konzul sérelme még nincs tisztázva. Ha nem egyéb még fel fordul fél Európa miatta.

Hangok hallatszanak, melyek bosszút kiáltanak és piros vért kívánnak a prinzzendi konzul bántalmaztatása miatt.

A szebb katonák állítólag bántalmazták Prohászka osztrák—magyar konzult. S most már a monarchia tekintélye s a nemzetközi jog szenved nagy fájdalmakat ez eset miatt! Rendszabályozást, katonai demonstrációt, sőt véres háborút emlegetnek megtorlásul, s épen azok, kik itthon sérelmet solhasem látnak; kik az ország tekintélyének s közjogának csorbulása felett fájdalmat épen nem éreznek soha.

Valahogy van, nem értjük ezt a felháborodást.

Mikor a saját katonaságunk fegyverrel üzte szét a képviselőházat, mikor a képviselőház tagjait rendőrség hurcolta ki a házból, mikor a nemzetközi jognál reánk nézve becsebebb s megtámadhatatlannak hitt magyar közjog szenvedte el a legnagyobb sérelmeket — akkor nem vetjük észre ugyan azok részéről azt az erélyt, mely most a szegény prinzzendi konzulért mindent feláldozni kész.

Pedig hát Prohászka konzul élete a megtépasztott alkotmányt helyre nem állítja s halála sem ejti gyászba az országot.

De valamely oka mégis van a felháborodásnak. Hiszen hazafiasságot is kell mutogatni egyszerű-másszor s „leghelyesebb” ez akkor, — midőn nem a kormányhatalommal szemben nyilvánul meg, mert akkor könnyen — ártalmas lehet; de a prinzzendi konzullal való együttérzésért nem esik bántódása senkinek.

Katalin-estély.

(—r.) Erről ugyan írunk nem igen kelte, mert ha rá gondol az ember, tinta helyett méregbe mártja a tollát. Lehetetlen ugyanis indulatba nem gurulni, amikor újra és újra elibénk torlódnak azok az üres szeszörök, melyek tágra nyitott szájjal kiabáltak arról a nagyfokú, alig megmagyarázható s épenséggel nem menthető rideg közönyről, mely Csikszereda város nemese intelligens közönségének kebelét saját intézményei, vagy amerikai egyszerűen önműn érdeke iránt páncélozza. Nem azért nehez tehát írni a Katalin-estről, mintha azon nem érezték volna jól magukat azok, akik ott voltak. Hiszen dr. Ujfalussy polgármester szellemes és eredeti

A „CSIKI HIRLAP” TÁRGÁJA.

Beszélgetés az ördöggel.

Tegnap este az ágyban megint egyszer Faustot olvastam. Mikor letettem a könyvet és sötétben maradtam, gondolkodni kezdtem. Milyen boldog is volt a nagy Goethe! Ismerte személyesen nemcsak Napoleont, hanem magát az ördögöt is. Valóban a kintű Faust doktorra nézve nagyon megnyugtató érzés lehetett a papirpénné zseniális feltalálójának a barátsága, akinek találékonyasága őt a legzavartabb helyzetekből is kiszabadította. Milyen jó lenne ez a mai zavaros időben egy ilyen tanácsadó.

Még jóformán végig sem gondoltam azt, mikor hirtelen rettentő dörgést hallottam és ezzel egyidőre az ágyammal együtt zuhanni kezdtem. Nem tudom meddig tarthatott ez az esés, amelynek végén minden ütődés nélkül állapodtam meg. Ekkor azonban már illő helyzetben voltam és ágyam tűzvörös karosszékké változott át. Valóban még egy előszobában sem találtam hasonló puhaságu karosszékeket. Mert a helyiség, melyben voltam, kétségtelenül előszoba volt. Az egész berendezés az én karosszékeimhez hasonló székben volt lútvá. A velem szomban levő fal egy részét sötét üvegűből készült tükör fedte el, a melyben a vörös butorzat sajátos módon tükröződött vissza és szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy ebben a tükörben én is érdekes képet nyújtottam.

Amin azonban leginkább csodálkoztam, az azon tény volt, hogy esés közben felöltözököttem, anélkül, hogy erről tudtam volna. Nem volt időm ezen gondolkodni, mert ebben a pillanatban az ajtó mögött hangokat hallottam.

— Megint van valaki odakint, — mondta egy

bosszus hang, — biztosan már megint valami újságíró.

Ebben a pillanatban a két szobát elválasztó ajtó vörös fényel kezdett és átlátszóvá vált. Ekkor megállapíthattam, hogy az ajtót egy frakkba öltözött, sajtóságos tüze tekintetű ur pillantása hozta izzásba, ugyanebben a pillanatban kabátom széle fiútlómi is kezdett. A sajtóságos tekintetű ur észrevette ezt és elfordította rólam a szemét. Az ajtó ismét elcsúszott és eltakarta előlem a másik szobát.

— Felséged kellometlenül csalódni fog, — mondta egy rendkívül alázatos hang. Mem újságíró van odakint. Még annál is rosszabb. Költő.

— Á! — mondta az előbbi hang, melynek tulajdonosát illetőleg szorongó sejtések fogtak el. — Ez érdekes. Fogadni akarom.

Ebben a pillanatban az ajtó magától megnyílt és én valami ellenállhatatlan kénszernek engedve, beléptem.

A frakkos ur már nem volt a szobában. Egy íróasztal mögött kényelmes karosszékekben tilt az ördög és egy bátoratlan oldalpillantás meggyőzött arról, hogy kimelőlől sötét szemüveget tott fel. Igen leereszkedő módon kínál meg helylyel.

— Goethe, — mondtam és magam is csodálkoztam ezen a vakmerőségen, — lelkizdhetetlen ellen szemvet érzett szemüvegét iránt.

— Ahban az időben, — mondta az ördög, — még nem is viseltem, de voltaképen most sincsen rá szükségem.

Letette a szemüvegét és mosolyogva nézett rám. Rendkívül barátságos, mondhatnám szellemes arcú, kifogástalan öltözékű ur ilt velem szemben. Ami leginkább volt meglepő sem Gyenost, sem Hogedist nem utánozta. Egész egyénisége rendkívül eredetiséget árukt el. Szarvaknak semmi nyoma nem volt. Lólabát is kerestem, de hiába.

A cipőmet nézi? — kérdezte.

— Engedje meg felsé, — mondtam, — hogy

bár nem vagyok cipőgyűnök, mégis, hogy ugy mondtam, az irodalom szempontjából csudálható és ezt kifejeznom kell, hogy amerikai mintájú cipőt hord.

— Nem vagyok szimbolista.

Mélyen meghajoltam.

— Tohetek én valamit ünér? — kérdezett most az ördög nyájasan.

— Tudja felséged, hogy hogyan kerültem ide?

— Tudom.

— Tudja felséged, hogy az este felségedre gondoltam?

— Tudom. Ennek köszönheti, hogy fogadtam.

— Sajnálom — folytatta az ördög, hogy az udvariasság követelményeinek nem tohetek olyan mértékben eleget, mint szeretném. — De most még nem tartóztathatom önt végképmagammal.

— Felség — mondtam tottetett sajnálkozással — boldog volnék, ha a közelében lehetnék.

— Mit akar barátom — mondta öfelsége leereszkedőleg, — ön még fiatal, várhat még néhány évet. Most annyira el vagyok foglaltva, hogy nem is fordíthatnék kellő gondot az ön elhelyezésére. Az ördögim is nagyon igénybe vannak veve. Állandóan őriztetnem kell az Alsirath ludját, mert különben azok a hitvány macedon banditák azt is a levegőbe repítönek. A bevándorlás is rendkívül nagy az idén.

— Valóban?

— Igen. Ezért is kellett európai körutamat megszaktivá hirtelen hazatérnem, hogy az elhelyezésről és előkészületekről intézködjem. Lathatja, hogy keves az időm és csak különös előzőkenyegből fogadtam önt.

— Felséged európai körúton volt?

— Igen. Felajánlottam szolgálataimat több európai udvarnak. De bevalom sikertelenül. Mindonüzt azt a választ kaptam, hogy most őszinte politikát óhajtanak követni.

felfogásu felolvasásában, dr. Száva és Nádasy muzsikájában s a Dal- és Zeneegyesület ének-számaiban gyaránt volt annyi érték, ami más egyéb cél és tekintet nélkül is megérdemelte a megjelenést. S akik mulatni, táncolni akartak, azok ugyancsak kellemesen gondolnak a polgármester buzgó törekvésére, aki egy meleg, cícoma nélküli estélyben akarta rendező társával résztesíteni a közönséget. És itt van a bibi: a közönség! Azért nehéz hát írunk, mert a Katalin-est helyett a közönséget kellene lefesztenünk olyan színben, aminőben szinte tunte-tőn látszó távolmaradásával mutatkozott. — Lehetetlen ugyanis, hogy egyszerre mindenki- nek elfogyjon a pénze, vagy a kedve s emiatt tönkre menjen anyagilag, nem erkölcsileg egy tisztas szándéku mulatság.

Mélyebben kell rejtenie itt az oknak. Az erkölcsi bukás semmiesetre sem érinti se a rendezőket, se a szereplőket. De igen is fattyu-hajlásának kell felfogunk annak a díbláb, a mult századból idemaradt, de ma már minden igaz művelt embertől roppant naivan viléki-es- nek minősített gondolkozásnak, mely itt nálunk még sok tekintetben otthonos: kasztokban élni. Igen kasztokban Valóságos rendi világ uralkodik itt a csöppnyi keleti fészkekben. Elzárkózni, izolálódni mindentől, ami tán valami tekintet- ben alattunk áll. Nehogy félve örzött tekinté- lyünk, uri eleganciánk csorbát szenvedjen. — „Hohó, tekintetes karok és rendek!”

Sokat tudnánk az önkénytelenül felvetődött gondolatból kihüvelyezni. Egész kis értekezés kerekedne ki belőle s a vége az lenne: nincs bennünk és közöttünk még csak vajmi kevés abból az öntudatos művelt felfogásból, mely mindent a maga való értéke szerint néz és lát. Nincs meg bennünk a ma nyelvén szólva az a szociális érzés, amely egygyé olvaszon egy levegőt szívó különböző elemeket. Pedig az egygyéolvadás termékeny folyamatából válik ki a nemes fém, melynek tüze derít arasztana az együtt élők minden körüre. A salak hátra- maradásával tűnnék ki igazán: nem mind arany ami fénylik.

Jókedvet, örömet okozni másoknak: nemcs lelekre vall. Emelni, műveltségünk, finom- ságunk előnyeiben megfűroszteni másokat, kik- hez a sors mostohább volt: való uri dolog, szociális tett.

Vaj ki tudja, mikor jön el hozzánk a Har- gita mögé ez a szellem?

— Ez nagyon örvendetes dolog.
— Egyrészt kétségtelen, hogy tiszteletlen eljá- rást tanúsítottak velem szemben. De másrészt csak ugyan örvendetes az a nagy önbizalom, emellyel ezek az urak azt hiszik, hogy betudják csapni meg az ördögöt is.

— Gondolja felséged, hogy a háború lokalizál- ható lesz?

— Bizom, Sasonoy nyilatkozatainak az őszinte- segeben. — mondta sajtóságsos mosolyal.

— Mi a véleménye felségednek a monarchia magatartásáról?

— Oh! — mondta az ördög dühösen. — a mo- narchia diplomatai, ha nem is a balkáni statusquot, de a helyeket a menyországban fennakarják tartani. Csodálkozom.

— Hisz felséged a menyországban? — kérdeztem
— Uram-mondta az ördög megindultan — bizon- az ön diszkreciójában. Nem én hiszek a menyország- ban. De trónom megszilárdítására kénytelen vagyok azt a hitet terjeszteni, hogy az ég szülötte vagyok és onnan estem le ide.

— Oh!

— Valóban ön nem is sejti, hogy milyen rossz- szal állanak itt nálunk a dolgok. A szocializmus egyro terjed. A nyolcórás munkaidőt már régóta be kellett vezetnem. Ez még nem lett volna nagy baj. De tavaly mikor a fűtősztrájk volt, az elkárhozott lelkek fellázad- tak, mert fáztak. Vér foly uram, mint valami földi birodalomban és azóta erős köztársasági párt alakult.

— Mem tudom, hogy milozs, — mondta elkomor- dva. Lehet, hogy mire ön ido kerül, talán már nem is fog engem itt találni. Végkép felköltözöm a földre ha itt sem találhatok jobb állapotokat.
— Bocsásson meg, de nem állhatok tovább a rendelkezésére, végezte a szavait és csengetett a titkárnak. Az éles sívására hirtelen eltűnt előlöm az egész szoba. Felnyitottam a szememet és a csen- getés megismétlődött. Az ablakom nyitva volt az éjjel es az első villanyos volt az, amelynek a csengetése felbuzgott.

Tanárok dolga.

Nem is olyan régen sztrájkot helyeztek ki- látásba a középiskolai tanárok, mert munkájuk- kal és fizetésüket nem látták arányosnak. A tanárok azelőtt is sürgették dolgaik rendezését, de süket fülekre találtak. A radikális fenyege- tőzés; a sztrájk azonban megtette a maga ha- tását és kezdettek velük komolyan tárgyalni.

A polgári iskolai tanárok konventje hasonló tendenciával jött össze. Ugyanazok a panaszok, melyeket már egyizben hallottunk, de fellépé- sük elkeseredése még nem jutott arra a fokra, hogy meg nem hallgatásuk esetén ugyanolyan végletek helyezzének kiállításba.

Főlölséges különösen hangsúlyozzuk, hogy a velük történő igazságtalanságot a legteljesebb mértékben átérzük, amál is inkább, mert nek- ik a középiskolai tanároknál hátatlanabb a szerepük, amennyiben kevésbé intelligens ta- nulósággal lévőnek dolguk, nagyobb fáradtsággal jár a tanításuk. Dicséretükre legyen mondva, hogy a tanítványokkal szembeni egyenlőség ér- zetének szempontja annyira ki van fejlődve, bennük, hogy ezt a tényt egyáltalán nem hoz- tak fel. Pedig a mi nézetünk szerint a tanítás legnagyobb technikai nehézsége az intelligencia hiány a tanuló ifjúságban. A szülők ugyszólván teljesen a tanárok gondjaira bizzak a gyerme- küket és csak az anyagilag jobban szituált osz- tályok fordítanak némi gondot a gyermek ne- velésére. Ez a tünet, amelynek okai tisztán gaz- daságiak, hatványozott mértékben megnehezítik a tanár szerepét sőt ami a tulzsufoási rendszer mellett egyszerűen illuzórikusá teszik a nevelést. Kiténik ez abból a tényből, hogy a diákok ki- csapják, ha valami olyan deliktumot követ el, melyet neveltségének, műveltségének kellett volna megakadályoznia. Vagyis az iskola, amely nemcsak tanítást, hanem a nevelést is magára vállalta (hiszen éppen ezt bizonyítja az a kö- rülmény, hogy a magaviselethől is osztályoznak) a gyermek hiányos neveltségét egyszerűen ki- kapcsolja a maga felelősségének köréből és min- den tekintetben a gyermekre hárítja.

Ha azonban az iskolai nevelés illuzórikus, azon meggyőződés alapján, hogy az iskolai ne- velés még a tanításnál is fontosabb, rossznak találjuk az egész iskolaintézményt a mai formá- jában.

Hogy a tanároknak jó fizetést adhassunk, ahhoz anyagi jólét kell, már pedig anyagi jólé- tet teremteni rossz iskolarendszer mellett nem lehet. Tehát mielőtt jobb fizetést adnánk a ta- nároknak jobb iskolát kérünk.

A mai iskolarendszer megtaníthat az irás- olvasásra, de a 70-80-as létszámú osztályok- ban nem lehet megtanítani a jövő embereit egymás megbecsülésére, a jog megszerzésére, lehetetlen hogy a ma iskolája a kis emberké- nek etikai alapot adjon, jellemet fejlesszen, már pedig olyan emberek kezében, akiknek nincs etikai alapjuk az irás-olvasás és tudás veszedelmes szerszám, a mely minden bizony- nyal fegyvere lesz embertársai ellen.

Modern iskolákat kérünk, a hol tizen jut- nak egy osztályba, és akkor nem fog szalmát csépelni a tanár és a jó intézményért szivesen hozunk áldozatot is.

Nyilvánvaló, hogy ez a helyzet csak a na- gyon távoli jövő zenéje, amely egy kedvezőbb anyagi helyzetet tételez fel. És itt kerülünk a circulus vitiosus rettenetes örvényébe: a jobb iskola egy jobb jövőt fog teremteni, de mi ezt a jobb iskolát csak egy jobb gazdasági jövő mellett építhetjük fel. Mégis ha e jobb iskola számára pénzt akarunk elvonni valahonnan a józan ész diktálja, hogy a rossz intézmények- től vonjuk el.

Szóval csináljunk modern szellemű jó iskolákat. Akkor nem fognak minden vonalon tulzsufoolt pályákról panaszkodni, másrészt a jó iskola egy jobb gazdasági jövőnek lesz alapköve.

Mert az iskolának nem lehet az a célja, hogy minél több fiskális doker, mérnök, hiva-

talnok, „művelt kereskedő” anyagot dobjon az ember piacra, a kik egymással való viaskodás- ban keresik az élet célját, hanem hogy megértő polgárokat neveljen, akik harmonikusnak tudnak egymás mellett élni. Ez lesz a jövő iskola fel- adata, ez lesz a jövő tanárok dolga.

Uj magyar görög kath. egyház.

A magyar görög kath. egyház egy újabb és nagyobb lépéssel közeledik a megvalósulás felé.

E hó 17-én Scapinelli Rafael bécsi nuncius a pápától nyert felhatalmazás alapján dekretumí- val életbelepette a „Christifideles graeci” bullá- val alapított görög kath. magyar püspökséget. Az életbelepítő dekretum azonban nagy csalódást hozott azok számára, a kik az uj egy- ház szervezésével egy izig-vérig magyar egyház szervezését vélték megalapítani.

Nagy csalódást jelent a dekretum azoknak, a kik azt hitték, hogy a magyar egyházban, ma- gyar nyelven fogják imádni az Istent a magyar- ajku hivek. Nagyot csalódtak a kik az uj egy- házban egy hirtelen magyarosító organumot reméltek.

A dekretum szigoruan eltiltja a magyar nyelv- nek használatát a liturgiában s az uj egyház nyelv- vül a klasszikus görög nyelvet jelöli meg.

Tehát üldözve lesz a magyar nyelv, a ma- gyar hazában alkotott magyar egyházban is.

Pedig a nemzeti nyelv használata szokásos a görög kath. egyházban s a liturgikus nyelvek engedélyezésében szükmarku Róma minden aka- rata megtört mindég, a mikor a magyar birodal- om határain belül a ruthén görög kath. egyház és az oláh görög kath. egyház szervezetelt. Megtörtént nemrégiben Horvátországban is, a mikor Strossmayer érsek a róm. kath. horvátok részére a horvát liturgicus nyelv engedélyezését kieszközölte.

Most azonban a hagyományokhoz görcső- sen ragaszkodó akarat győzedelmekedett, le- győzte a mi gyengésülhúntól eredő tehetetlen- ségünket s keresztülhúnta számításunkat, feleb- resztett legszebb álmainkból, hogy a sokat ü- dözött magyar görög kath. hívók külön egyház- ban saját nyelvükön mádhatják Tteremtőjüket.

Egy Strossmayernek nagyobb befolyása van az udvarnál, mint a magyar kormányának, mert ha az udvar a mi nemzeti aspirációinkat méltá- nyolni akarta volna, vagy az illetékes körök an- nak méltánylására némi kis befolyást gyakorolni tudtak volna, nem hisszük, hogy Róma akarata mint számos más esetben meg ne törött volna.

A liturgikus nyelv a hitélet bensőségére nem nagy befolyást gyakorol, de nagy nemzeti mis- siót teljesített volna a vegyesnyelvű egyházak- ban, hiszen a mozgalom célja, nem csak az volt, hogy a 300000 magyar görög kath. hívót meg- mentjük az eloláhosodástól, hanem egyszersmind az is, hogy visszahódítsuk a magyarságnak, a magyar kultúrának azt a sok ezer lelket, a kik- ben magyar vér csörgedez, de a kiket eloláho- sított a görög kath. egyház oláh nyelve és szelleme.

Alig remélhetjük most már, hogy az egy- ház kényszeríthessen bárkit is a magyar nyelv megtanulására, hiszen a liturgiáin kívül az egy- házi szónoklatok és imák rendszeren az anyanyel- ven szoktak végeztenni.

Az uj egyház papjainak hazafiasságától, ma- gyar érzéstől fog függni, hogy az egyház nem-zeti szellemet teremtsen a hívők között.

Egyért hála és elismerés illetheti azokat, a kik ezt a kevés ered. nényt is elérni közreműködtek, mert ha a nemzeti szellem terloglalását elősegi- teni nem is fogja, de legalább megmenti a magyar ajku katolikusokat a további eloláho- sodás veszélyétől.

A decretum egyébként közzé teszi, hogy az uj egyház ideiglenes vezetése Papp Antal munkási püspökre van bízva, mely megnyug- vást nyújt mindazoknak, a kik az ijú egyházat

az oláh Heródesektől féltik. Különbön itt közöljük az érdekes dekretumot egész szövegében:

A hajdudorogi egyházmegye főtisztelendő főpapjának, parochusainak és a többi áldozó papjainak üdvöt az Urban!

Az apostoli nunciatura ezen, mai napon kelt decretumával kánoni végrehajtást nyert az 1919. év június 7-én kibocsátott „Christi fideles graeci” bulla, melylyel ő szentsége az új hajdudorogi egyházmegyéjét alapította.

Ezen decretummal, — az apostoli Szent Székeltől különösen módon nyert tekintéllyel — megállapítottuk és kineveztük az újonnan alapított egyházmegye apostoli adminisztrátorává méltóságos és főtisztelendő Papp Antal munkácsi püspököt, addig, amíg ezen egyházmegyének saját főpásztoráról határozott gondoskodás nem történik.

Meghagyja tehát és megparancsolja ő szentsége, hogy előbb említett munkácsi püspök ezen naptól a hajdudorogi egyházmegye apostoli adminisztrációját és kormányzását átvegye és következőleg ti, az ő joghatósága alá helyeztet főtisztelendő Urak, a legmértöbb főpapot törvényes előjárótokul tekinteni tartoztok és neki az Urban hódolattal, tisztelettel és engedelmességgel adózzatok. Ő ugyanis egyenesen és kifejezetten képviseli a hívők közös atyját, hogy titeket hivatások gyakorlásában s a reátok bízott lelkeknek az üdvösségre vezetésében igazgasson.

Nem ismeretlen főpap állítatik életekre, kinek tudományát, szeretetét, buzgóságát jól ismeritek, ő mindnyájatokat atyai öleléssel fogad. nehézségeikben tanácsosál és utbaigazítással segítsetekre lesz.

Nem kezdődik meg azonnal, hogy úgy mondjam, az új irányzat (vezetés), mert, mint jól tudjátok, három évig megengedtetik minden parochián azon liturgikus nyelv használata, melyet eddig használni szoktak, kizárva mindig a magyar nyelv használatát, melyet a liturgikus cselekményekben soha sem lesz szabad használni. Ezen három év elteltével a liturgikus cselekményekben a klasszikus görög nyelv fog használatni, mely amint tudjátok, a ti tiszteletreméltó szertartások első nyelve volt. Ezt a nyelvet ha már nem ösmernétek ezen „jó dált” Isten segítségével tanuljátok meg és nem kételkedünk, hogy gondotok lesz arra is, hogy a liturgikus ténykedésekben feleleteikkel résztvevő laikusok azt legálább olvasni megtanulják. A nép nyelve a liturgián kívüli ténykedésekben, mint azelőtt, úgy ezután is megengedtetik és még inkább a privát könyörgésekben, a szentbeszédekben és a nép tanításában, mely szentbeszéd és tanítás azon nyelven végzendő, melyet mindnyájan használnak, sőt különböző nyelveken is, ha egy a többi közül nem értené.

Egyébként mindnyájan bármely nyelvű, szertartású és nemzetiségi katolikus testvérek Krisztusban, testvéri szeretettel tartoznak érezni egymás iránt és ő szentsége, mint Krisztus földi helytartója, mindenkit a szeretet legodaadóbb kapcsával ölel fel és szeret; mindnyájan ugyanis, kiket katolikus tan köti össze, egy nyájat alkotnak ugyanazon egy pásztor alatt. — Ő, az isteni pásztor módjára, az ő összes rendeleteiben és parancsaiban a lelkek javát és az örök üdvöt tekintti. Ő, aki ismeri az unió központjához az apostoli szentszékhez való hűségteket és az örök üdvösség egyedüli kikötőjéhez való törekvéseket, biztosra veszi, hogy ti főtisztelendő testvérek, a mennyire rajtatok áll, gondoskodni fogtok, hogy a rátok bízott hívők lömögében a ti kiváló buzgóságotok folytán Krisztus békéje, a nyugalom és fiúi bizalom a Szent-székhez és azon előjáróhoz, aki azt az új egyházmegye kormányzásában képviseli, zavartalanul fennálljon; a lelki jól csakis az egyház keresi és reméljük, hogy hivaték közül működés által azt azok el is nyerik.

Ő szentsége apostoli áldását küldöm nektek, főtisztelendő Urak és hivatéknek és Istenlőt minden jól szívből kérék részetekre.

Bécs, az apostoli nunciatura palotájában, 1912. november 17-én.

Rafael, s. k.
laodiceai érsek, apostoli
nuncius.

Színházi esték.

— Ar. —

A múlt évi cikksorozatunkban annyi mindent-félt csevegtünk el a színházi esték kapcsán: most magáról a színművészeiről, majd a kritika természetéről, jogairól és feladatairól, ottan-ottan a színész és a közönség viszonyairól, kölcsönös igényeikről és kötelességükről; néha meg magukról az előadott darabokról hallattunk olyan ítéleteket, hogy aki komolyan végig olvasta sorainkat, meggyőződhetett, ha egyébről nem arról, hogy mi a színházat — ha mindjárt csikszereidai is — komolyan fogjuk fel, s egyetlen betűkanyarításban se vezetett más egyébről, mint magának az ügynek érdeke. Hogy aztán ez az érde-

netalan valamelyes személyes érdekel nem halad egyazon utra, ez már nem tartozik hozzánk. Most amikor ujra felibe írjuk egy pár hasábnak a lenti címet, szintén nem vezet bennünk semmi más tekintet, mint pusztán csak az, hogy olvasóinkat, hol előkészítsük, hol kiegészítsük, hol megnyugtatás végett tájékoztassuk róla, mennyiben nyujtanak ez esték művel, izléses, tisztító szórakozást közönségünknek. — Semmiesetre sem fogunk annyira se belemenni elvi kérdések boncolgatásába, mint a múlt időszakban. — Meddő vállalkozás volna minden ilyen kísérlet. Egy-szerűen csak homéróri akarunk lenni az esték hangulatának. Hogy aztán a higány-oszlop eseleges felszökkenések után mélyre is húzódik, az a dolog természetén s a szivarfüstös nézőlér levegőmértékletén és minőségén kívül bizonyára nemcsak a mondhatni teljesen kicserélődött „művész-gárda” arravalóságától függ, de a darabok jó megválogatásától is.

Érrel gyöz meg mindjárt az első előadás is nov. 25-én. Mert bizony abban a sűrű tapsban, mely a „Rablólovag” második felvonását kísérte, nagy része van a Bíró Lajos művészetének is. — Igazán kár és gondolkodóba ejti a nézőt, — már akinek alkalmas, nem mondjuk látócsöve, de szemüvege nem — mi az oka, hogy ilyen teltség, aminő e jeles alkotában csatlagozta szárnyát, nem tudja megóvni magát silány és olcsó kiszólásoktól. Hiába, az elfélek kíváltkéretlen közönségnek csak mérge, ha mindjárt ostantan adódik is be. A jó izlést meg épenséggel bszantják. Lehet a darabnak szintiszta erkölcsi fel-fogása velejében, az át nem fogó értelmet csak rontják. Egészben véve azonban mégis csak komoly tanulság szűrődik le abból a kikerülhetetlen lelki megmozdulásból, mely a darab szellemes és mélyre vágó menétén támad.

Alkalmasabb művet bemutatkozásul tán választani sem lehetett volna. A drámai személyzet vonult fel benne legalább részben és mondhatjuk sikerrel. „A leányvásár” felújítása nem volt indokolatlan. Hiszen az élele ezen szépségeket akkor élvezi igazán az ember, ha többször látja. Annál is inkább sajnálatos volt tehát a nem kielégítő érdeklődés, mert nekünk legalább úgy tetszik, sikerültebb volt a tavalyi előadásnál. Ugy kell ezt érteni, hogy a szülőnekek általában, mintha simábban tudnák kezelni hanganyagukat. Legalább is az új Tom (Réthelyi Ödön) jobban bevált. És Farkas meg Parlagly sem maradtak hátra a multkoraiak mögött. Makai ujra sok józú nevelést kellett. Ami pedig a kis Lucy (Garai Irén) és a szobalányt (Budai Ilonka) illet, szintén meg lehetünk elégedve. Garay Irén gyermek arcán a naiv jókedvből több volt ugyan a kelletnél, de lágy hajlása hangjától és kellemes modorától sok jó alakítást várunk.

Szerdán. A Csitri volt műsoron. A szellemes és aránylag izléses vigjáték nagy publikumot vonzott a színházba, amelyet mindvégig lekötötte a sikerült előadás. A darab lelke, a Csitri, akinek pajkos alakját mindig friss kedvvel és szeretetreméltó naivsággal igyekezett játszani Tompa Irma, bár alakja nem talált ehhez a szerephez.

Megértő alakítást nyujtott Jelen Rózi s egyformán sikerült alak volt a két vén kisasszony: T. Konkoly Emilia és Róza Ilona. A férjiszereplők közül: Talián László, a már öregedő és blazirt festő s Makai, a rendőrbiztos tündek ki. Az olcsó és izléstelen rögtönzések csak rontják a hatást.

Csütörtökön (28-án) Zichrer operettjét: „Bál az udvarban” adták elő kevés érdeklődés mellett, pedig a darabnak sikamlóságoktól mentes volta, kedves zenéje s a jó előadás nagyobb érdeklődést is megerdemelt volna. Ezen az estén is meggyőződünk arról, hogy a jelenlegi tagoknak kellemes, tisztán csengő hangjuk van s azt kellő művészetllet is tudják kezelni. Különösen B u d a i Ilonka vált ki ebben a tekintetben, aki különben temperamentusan is játszott, de Parlagly Béla és Réthelyi Ödön sem maradtak megötte. Szűts Mariska és Gyöngyösi Boske alakítása és éneke is kielégítette a várakozást. A III. felvonásban Makai Elemér józú alakítást nyujtott s többször megneveltette a közönséget. Az öszjáték általában jó volt.

Mindcekből az az első heti lezúródott megállapításunk, hogy azok a lelélt híresztelések, melyen a társulat idejövételét megelőzték, minden komolyabb alapot nélkülöztek. Reméljük is, Tompa igazgatónak van annyi becsvágya, hogy rácfogjon a jövőben is minden való, vagy fictiv intrikára, hogy így ne legyen nagy szükség a kritikára.

H I R E K

— Házasság. Néhai dr. Vágó László ügyvéd és nagybirtokos fia, Vágó László ügyvédjelölt f. hó 27-én tartotta esküvőjét Jankovich István ny. honv. százados leányával Jankovich Emu áll. polg. isk. igazgatónével Kecskeméten.

— **Klnevezések.** Csikvármegye főispánja Péli Lajos gyimesfelsőlöki áll. ig. tanítót, Dobos Dénes ajnád közs. tanítót és Gábor Gyula szépvízi áll. isk. tanítókat teljes hatáskörrel anyakönyvvizelő helyettesekké nevezte ki.

— **Sümegei városaty.** A budapesti hatodik kerületi városa választotta Sümegei Vilmos gergyögyszentmiklósi képviselőt 3113 szavazatból 2993 szavazattal várostyává választották.

— **Uj községház és jegyzői lakás Szépvízen.** Szépvíz közs. képviselőtestülete f. év. nov. 20-án tartott gyűlésén elhatározta, hogy a jeleni ronda község-ház helyett a községhez méltó szép 60–70 ezer koronás község-házat és jegyzői lakást épít.

— **Elszámolás.** A „Dal- és Zeneegylet” által november hó 23-án rendezett Katalin-estélyi alkalmából befolyt összesen 600 korona 20 fillér. A kiadások összege 210 korona 20 fillér, s így az egyletnek hangszerek és egyéb felszerelések beszerzésére maradt 390 kor. A védnokok közül jegyeiket megváltottak: Demény Ferenc 10, dr. Fejér Antal 20, Fejér Antal 25, dr. Fodor Antal 20, Gál József 30, Gyálóky Sándor 30, dr. Györgyfal Domokos 20, Kassai Lajos 20, Mikó Bálint 40, Nagy Gyula 30, Szacsavay Imre 30 és dr. Szlavy Tibor 50 koronával. Felülülizettek: Herceg Milán 10, Potovszky Márton és Józsa Géza 5–5 dr. Élthes Béla és Baria Dező 3–3, Farkas Imre és Ferenczi Henrik 2–2 és Jakab Ferencz 1 koronát. Hogy az estély jelentékenyebb anyagi eredménnyel végződött, ahhoz a védnokok adományain és a felülülizeteken kívül nagyban hozzájárult Jakab Ödön vendéglős szivessege ki a termet jelentéktelen összegért fütette és világította s emellett fogatát a rendezőbizottságnak, az estély illetőleg rendelkezésére bocsátotta. A gimnázium igazgató ur kottaalányokkal volt szives kisegíteni az egyletet, míg Ligeti Samu a szinpadot hozta rendbe és követelt el minden lelélt, hogy a zene- és énekmások a teljesen siket teremben annyira-amennyire érvényesülhessenek. Fogadják a szives adakozók és jötevek az egyesület vezetőségének hálás köszönetét! Vajha saját kulturális intézményeinek fejlesztése és erősítése iránt mind nagyobb és bensőbb érdeklődés nyilvánulna meg és szélesebb körben nyilvánulna meg az idegen érdekeket oly készségesen istápoló crszények!

— **Uj olvasókör Szépvízen.** A szépvízi intelligens sákeység hiányát érezte egy oly társas körnek a hová önművelődés, nemes szórakozás céljából öszzejöjjen, hogy felírissze lelket, testét. Komoly elhatározást tett követé, mert alig mult egy pár hete, megalakította a „Szépvízi székely olvasókör”-t, melynek elnökeve egyhangulag szeretett papjukat f. Kovács Mihály plebánost választották. Az alapszabályok át-dolgozása is meg volt már, csak a miniszteri jóváhagyást várják, hogy az olvasókör mielőbb megkezdhesse működését. A rendes tagok száma ezeideig 40. A kör helyiségeül a Szász István most nyitandó új kávéház terme mellett csinos két kényelmes szoba van kizemelve. Ezzel az új olvasókörrel a 3-ik kasszinó nyílt meg Szépvízen.

— **A csikvármegye gazdasági egyesület igazgató választmánya** november 28-án a vármegyeháznál ülést tartott, melynek tárgysorozatából kiemeljük a következőket:

A zöltseg termelő telep rabmunkával való létesítése akkor történik meg, ha majd a földmivesskola az erre kijelölt területet visszaadja. Ez az 1913. éven feltétlenül be fog következni, s így reményünk lehet, hogy 1914-ben már megkezdji a telep rendes működését.

Javaslatot fogadott el a választmány az iránt, hogy az állatdíjazásoknál mindig jelen legyen egy állatorvos, mint szakértő. Az új jövedelem adókvitésténél a gazdasági egyesület adatok szolgáltatására lévén köteleze, ezen adatok egybeállításá után a választmány fog azok végleges megállapítása fölött határozni. Bejelentetett, hogy a pénzügyminiszter a méhek-étezésre denaturált nyers cukrot engedélyezett s ennek a méhes gazdák részére való kiosztása folyamatban van. Marostordárvármegye átitara folytán elhatározta a választmány, hogy a kormányt a nagy földbirtok védelme tárgyában sürgős intézkedés megtételére fogja kérni. A mult öszön tartott állatdíjazások eredményéről szóló jelentést tudomásul vették.

Szárhegy község kérelmére megengedendők véleményezte a választmány, hogy nevezett község tekintettel a sok pirosarka telen állományra, kivételesen és tovább ellenkező intézkedésig egy piros tarka bikát köztenyészés céljából beszeressen, de csakis azon feltétellel, hogy azt fedezetésre csak kézből és csak piros-tarka teheneknél alkalmazhassa. Szaniszló Kálmán kasszonjfalvi lakos indítványára kimondotta még a választmány a szarvasmarha tenyésztesről szóló megczsalálványrendelet 3-ik §-ának olyanforma módosítását, melyslyirnt olyan községeknek, melyek a tenyészbikák gondozása körül lelkiismeretes szorgalmat és gondosságot tanúsítanak, külön apaalat istállóval rendelkeznek és a bikákat az

istálón tartják. — a gazdasági felügyelőség véleménye alapján indokolt kérelemre meg legyen engedhető az, hogy a bikák száma a tehéneltszám szerint nem az eddigi 60, hanem 80 darab telén után számítassék. Ezzel az intézkedéssel a községek nagy könnyebbséget érhetnek el, mert a bikák számát csökkenthetik, de másfelől az apállatok gondozásának javítására is huzdítást nyernek.

Uj tagok bejelentésével az ülés véget ért.

— **December hó 1-én** délután fél 2 órálot este fél 9 óráig az Orbán-féle gyógyszerház lesz nyitva.

— **A Máv.-üzletvezetőket** a Műszaki Világ értesülése szerint Bécsbe rendelték e napokban, a hol a hadügyminisztériumban tanácskozási tartottak a mozgósítási menetrendről.

— **Kovács Gyula a bíróság előtt.** Budapestről telefonálják: A budapesti törvényszék esküdttörvénye Kovács Gyula ügyének tárgyalását december 16-ra tűzte ki.

— **A városok kongresszusa.** A magyar városok országos kongresszusának állandó bizottsága december 9-én délelőtt 10 órakor budapestben a központi városláza tanácstermében ülést tart. A bizottsági ülés napirendje a következő: Nagyvárad város megkeresése az általános pénzhíány és gazdasági élet pangása; Glückthal Samu székesfehérvári bizottsági tag indítványa az 1917. évben kötéendő vám- és kereskedelmi szerződéseknél a városi hatóságok érdekei szempontjából való előkészítése; állásfoglalás az országos betegápolási pótadó kulcsának terbeveti felemelése ellen, elsőnkéji javaslat a városokban rendezendő mentingróról; Nagyszében város megkeresése a városok közelébe levő földgazdálkodásoknak a városok részére leendő bérbeadás; titkári előterjesztés az 1912. LVIII. t.-c. végrehajtása körül felmerült nehézségek megszüntetése; Melly Béla dr. a székesfehérvári város elnökének indítványa a gyermekvédelmi ügyekben az árvásokon történő egyöntetű intézése és végül Versecz város tisztikarának indítványa a hozandó új nyugdíjörvényeknek a vármegyékre és városokra leendő kiterjesztése tárgyában.

— **Homoród—kőhalom—lövételt vasut.** Schwartz Adol esztergomi lakos, bányavállalkozó, szabványos vasutat szándékozik építeni Homoród—Kőhalom—Lövételt. Tervbe van véve továbbá a vasútvonal kiépítése Oláhhalom és a Hargitán át Csikszerevá vagy Madéfalván.

— **Vasuti menetrendek szerkesztése és kihirdetése.** A kereskedelemügyi miniszter a közgazdálkodásra szolgáló vasutak menetrendjeinek szerkesztésére és kihirdetésére nézve egységes szabályokat állapított meg, amelyeket most tétl közhírré. A szabályzat szerint a közönség, a törvényhatóságok, a kereskedelmi és iparkamarák részéről előterjesztendő s általában mindennemű felszólalás és kérelem csak közvetlenül az illető vasut üzemét kezelő igazgatóság útján terjeszthető elő. A téli menetrendre nézve május hó 5 napjáig, a nyári menetrendre nézve az előző évi november hó 20. napjáig beadott felszólalások és kérelmek vehetők csak figyelembe.

— **Égyszerűsítik az ajánlati levelek átvételét.** A postagazgatóság egyszerűsíteni kívánja az ajánlati levelek átvételének módját. A tervek szerint az ajánlati leveleket a jövőben nemcsak a címzett, de annak szűkebb házánepe, minden meghatalmazás nélkül veheti majd át. Ugyanez áll majd a negyven korona alatt levő útvételei telekre is.

— **Figyelmeztetés.** A karácsonyi és ujvívi rendkívüli események ideje alatt a küldeményeknek késedelem nélkül való kezelése csak úgy biztosítható, ha a közönség a csomagolásra és címzésre vonatkozó postai szabályokat betartja. A csomagoknak általában úgy kell gúnygólve lenniük, hogy egyrészt a gúnygólve a tartalmat külső befolyás ellen megvédje, illetéleg, hogy tartalmukhoz a burkolat és a pecsétetek megsérülése nélkül hozzáférni ne lehessen, másrészt, hogy a tartalom más küldeményekben szállítás közben kárt ne tessen. Különösen szem előt tartandók a következők: 1. Penzt, ékszert, más tárgyakkal egybe-csomagolani nem szabad. 2. Csomagolásra faládá, vészóbul font kosár, viaszos vagy tiszta közönséges vászon, kisebb értékű és csokelyebb súlyú tárgyaknál pedig erős csomagoló papír használandó. Váson vagy papirburkolattal bíró csomagokat, gúbul nélküli zainneggel tübbözörösen és jó szorosan át kell kötni, a zsinog keresztelési pontjain pedig pecsétviasszal kell lezárni. A pecsételéshez csak jóminőségű pecsétviasz és vésett pecsétnyomó használandó. 3. A címzésnél kivállo gond fordítandó a címzett vezeté- és kereszt nevének vagy más megkülönböztető jelzésnek (pl. ifjabb, idősb. özvegy stb.) továbbá a címzett polgári állásának vagy foglalkozásának és lakhelyének pontos kitételére; a Budapestre és Bécsbe szülő küldemények címirtaiban ezenkívül a korlított, utca, házszám, emelet és ajtó jelzés stb. kiteendő. A rendelési hely tüzetes jelzése (vármegye) a ha ott posta nincs, az utolsó posta pontos és olvasható feljegyzése különösen szükséges.

4. A címet magára a burkolatra kell írni, de ha az nem lehetséges, úgy cím felaláírásokra, bórdrabra

vagy erős lemezpapírra írandó, melyet irtósan a a csomaghoz kell erősíteni. A papírlapokra írt címeket mindig egész terjedelmében kell a burkolatra felragasztani. Felette kívánatos, hogy a feladó nevét és lakását továbbá a címirtat összes adatait feltüntető papírlap legyen magában a csomagban is elhelyozve arra az esetre, hogy ha a burkolatban levő címirtat loosnák, elveszne vagy pedig olvashatatlaná válkik, a küldemény bizottsági felbontása útján a jöszött papírlap alapján a csomagot mégis kézbesíteni lehessen. Kívánatos továbbá hogy a feladó saját nevét és lakását a csomagban levő címirtat felső részén is kitüntesse. 5. A csomagok tartalmát úgy a címirtatban, mint a szállítólevelen szabatosan és részletesen kell jelezni. Budapestre és Bécsbe szülő elomiszorokat, illetve fogyasztási adó alá eső tárgyakat (hushemű, szeszes italok stb.) tartalmazó csomagok címirtaíra, nemkülömben az ilyen csomagokhoz tartozó szállító-levelen a tartalom, minőség és mennyiség szrint kiírandó (pl. szalonka 2 kgr., egy pulyka 3 kgr., 2 liter bor, stb.) A tartalom oly részletes megjelölése fogyasztási adó kivételre szempontjából szükséges és a gyors kézbesítést lényegesen előmozdítja.

— **Az Emke közgyűlése.** Igen nagy érdeklődés és emelkedett hangulat közepette tartotta meg nov. 17-én Kolozsvárt a városüzám az Emke népsé 28-iki évi közgyűlését gróf Bély Ákos elnök elnökletével.

A közgyűlés egyhangulag vette tudomásul Sándor József udv. tan. t. alelnök, főtitkár részletes nagyarányú évi beszámolóját, valamint a pénztári jelentést. Felemelő hatása mozzantala volt a közgyűlésnek gróf Bély Ákos elnagyságu arcképének leleplezése a mely alkalommal a nagyhatása ünnepi beszédet Ferencz József unió. püspök tartotta.

— **Ki akar ápolónó lenni?** A Gondviselés ápolónóképező és kórház-egyesület növénydek felvételére pályázatot hirdet az intelligens középosztály leányai számára, kiket hajlandóságuk és eszmenyi, valóban nőies és emberbaráti pálya felé vonz, mely egyuttal azonban biztos megélhetést (növénydek korluka zsebpénzt, később emelkedő fizetést, teljes ellátást és ruházatot kapniak) aggságukra vagy betegséget esetén nyugalomdíjat biztosít nekik. Csak olyan hölgyek, kik 18—35 évesek, legalább négy polgári iskolát végeztek, vagy ezzel hasonló értékű előképzettséggel bírnak, lehetőleg a magyaron kívül más (német stb.) nyelven is beszélnek, 200 kor caucióval és az előirt szerény kelengyével rendelkeznek, pályázzanak. Kiképzésük két évig tart. A sajtaközleg megirt kérvényhez következő okmányok csatolandók: 1. születési, 2. erkölcsi, 3. oltási, 4. az elvegzett legmagasabb iskolai osztályról szóló bizonyítvány, 5. sajtaközleg irt előleírás, 6. kiskoru nyalamodnáló a szülők vagy gyám, férjes nőnél pedig a férj irasheli nyilatkozata, hogy a kérvényező az ápolónói pályát az ő beleegyezésükkel választotta. 7. kiskoru gyermekkel bíró nőnél egy okirat, mely igazolja, hogy gyermekei eltartása biztosítva van, 8 okirat, mely szerint kötelezi magát, hogy a két évi kiképzés után legalább további 3 évet az egyesület kötelekében tölt. Felvételre jelentkezés időpontja minden hó 1-én. A cím Budapest, VII. lika-utca 51. Gondviselés kórház.

— **A legulsóabb adó életbelépése.** A hivatalos lap egyik közeli száma közli, a jövedelemadó- ról szóló 1909. évi X. törvényekik végrehajtására vonatkozó 911. évi 84 000 számu utasítást, a melyet a miniszter végrehajtás végett megküldött az összes pénzügyigazgatóságoknak. Ez az utasítás fogja az új adóörvények végrehajtásánál a legnagyobb nehézségeket okozni, mert a jövedelmi adó nálunk teljesen új alapon van szervezve és ennek fizetésére ugyszólván minden élő ember kötelezve van, azok is, kik más címen már adóznak és azok a jövedelmek is, a melyeket már más adónemmel sajítottak. A jövedelmi adó abban a formában, a hogy azt az utasítás szerint ki kell vetni és be kell hajtani, tulajdonképpen véve általános jövedelmi pótadó jellegével bír, a melyet a megadózottal jövedelem után fog majd mindenki fizetni. Az adó progressíve emelkedik, adómentesen hagyja a 800 koronán aluli jövedelmet és 800 koronán felül szaz koronánkint egy koronával emelkedik 1600 korona összegjédelemig. Azontul fokozatosan 2, 3, 4, 6, 8, 10, 14, 16, 28 és így tovább mértani számszor szerint egészen 6000 koronáig. Ezt az adót fizeti a 120 000 korona jövedelmi összeg, míg czentul 5000 koronánkint 5 szazalék fizetendő. Ezer koronáig az adó hat korona, 2000 koronáig 20, három-ezerig 38, négyezerig 68 haterzig 128, haterkerétszázig 238 korona. Az adókievítés a legkörülmenyesebb módon történik és a hatóságoknak a legneveszbbmódon joga van a jövedelem kiugyaltolására és ellenörzésre, úgy hogy ez az adó lesz az összes adónemek között a legulsóabb és a legkellemetlenebb.

— **Halálözás.** Csikustánál Jakab Lajosné szül. Betegh Klára folyó hó 28-án 60 éves korában meghalt. Temetése folyó hó 30-án délelőt 10 órakor volt. Elhunytát kiterjedt rokonság gyászolja.

KÖZGAZDASÁGI ROVAT.

Kisiparosaink önálló szervezkedése.

A nemzetállam öncéja: önmagáért és polgárait ért émi. Ezen öncél keretében az egyes tagoknak, szerveknek megvan ugyan a saját határ és munkakörük, de eme feladatkört nem végezhetik csak amugy cél és terv nélkül, hanem az egyik szervek akként kell berendezkedni és teljesíteni a reá osztályrésztul jutott missiót, hogy az — miként a gép kerekének egymásba illő fogai belevágjanak, minleg kiegészítőleg a másikkal munkakörébe.

Ily körülmények között minden egyes polgár vagy osztály fizikailag véve ugyan és más és más lagozata az államnak, de erkölcsleg véve, mindegyik egy és ugyanaz, mert mindegyikben egyformán kell élni és működni a nemzetállam öntudánál.

A nemzet irányító szellemének kell vezetnie az iparosságot is szervezkedési küzdelmében.

Abban, hogy erős közszellemi hasza át és vezérelje az iparosságot, szükség van oly összekötő kapcsolatra, mely ne csupán az erők összehuzásában, hanem összelatolásában és fejlesztésében is nyilvánuljon.

Ipari nemzetállamban ugyan a nemzet teljes egészében ott van a parlamentben. Nem fizikailag, mely esetet elképzelni is lehetetlen. És még jogilag sem, mert a nemzetállamban nincs képviselti illetve jogviszony megbízott és megbízó között. Itt csak egy mindent betöltő abszolút alany van: ez a nemzet. Ha pedig csak egy alany van, hát nincs senki, akit megbízhatson, miért is a maga teljes egészében vesz részt a parlamentben, még pedig erkölcsleg. — Az etikai részvételt pedig ugynevezett emberi jogok biztosítják, különösen pedig a sajtó — család — és társulási jog.

A sajtó maga az élő organikus nemzet. És ki tagadná a család nagy befolyását a nemzetre és annak parlamentjére? A család a nemzet vára. A harmadik felet említett emberjog a társulási, amely legelősebb kifejezője a nemzet közvéleményének. Ki ne tudná, hogy a társulási jog alakulati: egyesületek, körök, népgyűlések mily irányító hatást gyakorolnak?

De ha mind e tétel fenn is áll, azért a nemzetállam eszméje megszabja ki legyen mégis fizikailag jelen a parlamentben. A szakember és tulajdonképeni néporganum.

Hogyan van ez a magyar parlamentben? Relative, — anemnyiben politikai jogokban korlátolt nép választ parlamenti tagokat — meg van az egyik elem: a néporganum. A szakember hiányzik, aki pedig a néporganum segélyére volna.

Ipari szakorganum nincs a magyar parlamentben. E sajnálatos tény csakis a magy lennálló, s az iparosokra nézve felette terhes választói jognak szomorú következménye.

Ha egy rövid pillantást vetünk a magyar iparélet mult századába, mikor a céhrendszer volt formája az iparosság testületi szervezetenek, látni fogjuk, — hogy az iparosság mintegy élő eleme volt a nemzetállamnak. És korántse gondoljuk azt, hogy a céhrendszer osztályérdeket képviselt. Sőt ellenkezőleg. A céh mindenkoron a nemzet aspirációinak egyik leghatalmasabb oszlopa, védbástyája volt.

Mit látunk az 1884-iki ipartörvényben szakcionált ipartestületi rendszerről, mely ma az iparosság testületi szervezetenek hivatalos formáját képezi? Ez minden, csak nem nemzetorganum.

Az ipartestület mai formájában csak az iparosra oktrojált intézmény, csupa hézaggal, terhes intézkedésekkel. Falra festett kép ez, melynek se ereje, se tekintélye. A haladás hívei ugyan azt mondják, hogy az iparszabadság örve alatt még nem lehetünk feljogosítva arra, hogy az iparosságtól elvegyük azt ami az övé.

Iparszabadságot emlegetünk. Igen van szabadság. De miere áll ez? Abban, hogy a szakképzett iparos szegre akaszthatja tudását, a tőkés pedig vígan folytathatja bármiféle mesterségét.

Nem lévén a kisiparosságnak otthona még az ipartestületi intézményben sem. Ki lévén részveve meg a parlamentből, milyen eszközzel kell élnie, hogy állami személyiségét érvényesíthesse? Erre nincs más utja, mint élni emberi jogával: az önálló társulási szabadsággal.

Ez az egyedüli mód, melylyel a maga szervezeteit reorganizálhatja: és addig is meg a választási cenzus meg nem változik, irányíthatja a nemzet életproceszussát: a parlamentet és a kormányt.

Szervezkednie kell tehát a kisiparosságnak saját és a nemzet ügye érdekében, a nemzetállam keretén belül, de az ipartestületeken kívül.

Az ipar szorosan véve nem is az azt íróké, hanem a nemzetét, melynek joga van ahhoz, hogy e tekintetben országosan szervezkedjék.

Erés alapokon nyugvó országos kisiparos szövetség a modern céh feladatát fogja betölteni.

A demokratikus M. Á. V.

Szerény újsághirecske alakjában nyert tudomást a nagy közönség a kereskedelmi kormány régi közölségi kielégítő legújabb reformlépéséről, mely III-ik osztály beiktatásával a gyorsvonatokon is lehetővé teszi az olcsóbb utazást. Egyelőre csak 5, nevezetesen:

a Budapest—Zsolna
..... —Kolozsvár
..... —Brassó
..... —Bród
..... —Győr—Szombathely

vonalait jelöli meg olyanok, melyen ily III-ad osztály kupékkal kibővített gyorsvonatok fognak közlekedni, de reméljük, hogy rövid időn belül az ország összes vonalaira ki fog terjesztetni ez az üdvös reform. S ily reményre annyival is inkább jogunk van, mert a kereskedelmi kormány már is határozottan kiáltásba helyezte ezt. Végre egy reformlépés, mely ösztintén a nagy közönség érdekeit szolgálja! A kormány különben, úgy látszik e reformmal némileg cnyhíteni, paralizálni akarja a nemrégben élet-eléptelt tarifa-emelés kellemetlen, s jogos zugolódásra okot adó következményeit.

Magyarországon mindmai napig a külföldi gyakorlat ellenkező, téves tarifa-politika uralkodik. A külföldön mindenütt az a törekvés, hogy a vasutüzemi költségeit lehetőleg a teherárú forgalom jövedelmére fedezze, hogy a személydíjszabást minél csekélyebb összegre lehessen redukálni. S meg kell jegyeznünk, hogy a külföld képes is ezen szociális tarifa-politikát állandóan fenntartani a nélkül, hogy teherárú tarifája magasabb lenne a miénkénél. Teljesen antidemokratikus, és igen helytelen tarifális politika tehát az, a mely a vasutüzemi fenntartását a személyforgalomra bazirozza. Ezért nem lehetett egy pillanatra sem indokoltnak venni és lelkesedni a kereskedelmi kormány legutóbbi személyzállítási-díjszabás emeléséért.

A személyforgalom, az embereknek ide-oda mozgása kulturális szükség, kulturális érdek. Az állampolgárok igényei kielégítését, jóléte növelését legfőbb feladatául tekintő modern államnak tehát egyenesen kötelessége többek között a közlekedést megkönnyíteni, feltételeit kedvezővé tenni. Ezt a célt pedig elérni vagy legalább is megközelíteni nem drága, hanem ellenkezőleg olcsó és mindig olcsóbb díjszabás mellett lehet csak.

Ezen álláspontunkból folyik, hogy a legutóbbi személy-tarifa emelést, mint antidemokratikus és anti-kulturális lépést a legnagyobb mértékben helytelenítettük. Abból viszont, hogy a magyar kormányok ezen antidemokratikus tarifa-politikáját következetesége folytán szinte természetesnek voltunk hajlandók elfogadni s kedvező fordulatnak még a reményével se mertük magunkat áltatni; egyenesen következik s érhető is, hogy hozsannával üdvözöltük a kereskedelmi kormány legújabb lépését s hálaosan nyugtáztunk egy oly reformot, mely a demokratikus haladás jelképei külföldön már réges-régen megvan, mint a mindennapi élet nélkülözhetetlen természetessége.

Tájékoztatóul egyébként ideiktatjuk az új III-ik osztály menetidőit:

		GYORS-VONAT:
		III. o. II. o.
1—20 kilométer		1.50 2.40
31—40		2.10 2.90
90—100		5.40 7.50
191—200		11.— 15.20
491—500		18.40 25.30
791—800		20.80 28.60
991—1000		31.80 43.80
1191—1200		38.40 52.80
1361—1450		40.— 56f—

Eladó ház és butor.

A Hargita-utca 13 szám alatti 3 szoba, 2 konyha, 1 éléskamara és pincéből álló kőház a hozzátartozó 2 udvar, melléképületekkel valamint gyümölcsös és veteményes kert szabad kézből, ugyanott házi-butor elköltözködés miatt kiadó, esetleg eladó.

VARÁZSFUVOLA.

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta játszani. A „varázsfuvola” rendkívül kellemes, 20 acél trombita hanggal és 4 erős bőgővel van ellátva. Díszes kivitelben, kottafizettel, dalokkal tölve, ajándékkal együtt csak 4 korona.

Csakis Wagner a „Hangszer-Király” ország-szerte elismert legolcsóbb hangszerárúházában kapható, Budapest, József-körút 15. (Gyorsjavító műhely. Kerjen fényképes hangszerárjegyzéket.

Két darab tekeasztal

teljes felszereléssel egyenként is, minden áron eladó
Hol megmondja a kladóhivatal.

Madártani állomás Zsögödön.

Elvállalja magyarhoni madár és tojásgyűjtemények, vagy egyes darabok meghatározását, madarak szakszerű, természetűl kitérését.
Megnyit: 1912. évi október hó 1-én.

SZEMERE LÁSZLÓ

zsögödi Madártani Állomás tulajdonosa.

Pályázati hirdetés.

A nagykaszi római katolikus hitközségben egy segédkantort és tanítói állásra 1912. évi december hó 15-ig pályázatot hirdetünk. Fizetés: 100 korona havi előleges részletekben, lakás, kert, korpótlék.

Kötelesség: jegyzőkönyvben. Felszerelt kéresek „Plebánia, Nagykaszon (Csikmegye)” küldendők.

Egyháztanács.

Nyilvános köszönet

Wilhelm Ferenc gyógyszerész urnak, cs. és kir. udvari szállító, Neunkirchen, Alsóausztéria, feltalálója a

WILHELM-FÉLE TEÁNAK.

Hogy én a nyilvánosság elé lépek, teszem ezt azért, mert kötelességemnek tartom Wilhelm Ferenc gyógyszerész urnak Neunkirchenben, hálás köszönetemet nyilvánítani azon szolgálatáért, melyly a Wilhelm-féle tea az én fájdalmas reumatikus szenvedéseimet

megszüntette és ezért azoknak, kik ezen rettenetes betegségbe estek, ajánlom a tea használatát. 4 heti használat után nemcsak teljesen megszűnt a fájdalom, hanem dacára annak, hogy már 6 hét óta nem a tea, az egész testalkatrészem megjavult. En megvagyok győződve hogy mindenki, aki hasonló betegségben szenved, ezen tea használatát által a feltalálót, Wilhelm Ferenc urat, úgy mint én, áldani fogja.

Kiváló tisztelése!
Butschin-Slireifeld grófnó
főhadnagy-neje.

Ára csomagként 2 K, 6 csomag 10 K.
Hol gyógyszerárban a drogeriában nincs, direct küldés!

Üzleti jelentés!

Van szerencsém a nagyérdemű vidéki és helybeli vásárló közönségnek szives tudomására hozni, hogy a Karácsonyi szezonra megérkeztek üzletembe a legjobb minőségű czukorkák déli gyümölcsök, spanyol szőlő, tea, tésták nagy választékban karácsonyi és ujévi ajándéktárgyak nagyválasztékban kül- és belföldi tea-rumok, teák és finom borok kaphatók.

A nagyérdemű közönség számos látogatását kéri

POTOTZKY ANDOR,

tűszer- és csemegekereskedő Csikszecsdán.

Üzlet átvétel!

Tudomására hozom a nagyérdemű közönségnek, hogy Szvoboda Józseftől (Szultán-féle sarok-üzlet)

Női- és Férfi Divatárú-üzletet átvettem.

Raktáron tartok férfi-, női divatcikkeket, cipőket, függönyöket, a női és férfi-divat összes cikkeit a legegyszerűbbtől a legkényesebb igényeknek megfelelőt. Az olcsó áratól és pontos kiszolgálásról meggyőződhet a n. é. közönség, ha vételkötelezettség nélkül is megtekinti.

Tisztelettel:

JAKAB GYULA.

Női Divatkalap

LEGSZEBB MATHÉ JÓZSEF kereskedésébe
LEGOLCSÓB Csi. szecsdán.

Hol az átalakítási munkálatok a legelső páris—bócsi módolek után készülnék 24 óra alatt. Ugyisintén gyászkalapok is. — Nemtetsző áru kieszereltetik. — Üzlet: Régi Köhid, Grünwald-féle üzlethelyiség.

Kawa-Santal-Kapszulák kitűnő szer húgycsőfolyás, karkó, herelob, hólyaghurut és idült fohérfolyás ellen. Meglepoen gyors hatás. 1 doboz ára 3 korona.

Dr. Bojta-Injekció ezzel egyidejűleg használva. — Orvosilag ajánlva. 1 üveg 1.60 ehhez egy fecskendező férfiának, vagy nőnek 1 korona 50 fill. — Eredményért kezesség.

Universal-Fluid felülmulhatatlan hatású testszaggyógyító, soknál, rouma-, cauz-, fej-, fogfájásnál és bőrvizketegységűnél. 1 próba üvege 40 fl, 1 nagy üveg 1 K 50 fl.

Skribanek K. M. gyógyszerháza a Kereszthez
Temesvár, Erzsébetváros, XIV. Hunyadi-ut 30.
Vízont-elárúsítók jól fizetve.

Olcsó butor

bevásárlási forrás Rákoci-utca 36 sz. Hajnód József-féle ház Csikszecsdán, a hol finom fabutortól vásári festett butorig valamint vasbutor a legolcsóbb árban kapható.

POTOTZKY PÁL

Saját ház, Főter. női-, férfi- és gyermekdivat üzlete Csikszeredán. Telefonszám: 31.

Nagy választékban kaphatók női, férfi és gyerekdivat cikkek
Kész ruhák, cipők, női felölték állandó raktára. Varrógépekben, gyerekjáték-, kézi bőrönd- és utazókosarakban elsőrendű üzlet.

Legmegbízhatóbb bevásárlási hely!

Legmegbízhatóbb bevásárlási hely!

A nagyérdemű hölgyközönség becses figyelmébe!

Bécsi és budapesti körutamból hazatérve, szíves tudomására hozom a n. é. hölgyközönségnek, hogy Csikszeredában a Rákóczi-utcában levő Dohány-töszdő mellett, a mai kornak megfelelő és a legkényesebb igényeket is kielégítő

Női kalap divattermet és modellek szerint fűzőkészítő műhelyt

nyitottam. Raktáron tartok párisi és bécsi modell-kalapokat, ugyszintén minden e szakmába vágó divatekiket. Elvállalom mindennemű kalapoknak izléses díszítését és átalakítását. Gyászkalapokat raktáron tartok. Mérték szerint készítek megfelelő módon: fizút, haskötőt, hátegyenesítőt és moll-tartékat; minden e szakmába vágó cikkek javítását és takarítását pontosan és jutányos áron eszközölöm. A t. hölgyközönség jóakaratu támogatását kérve és biztosítva a pontos kiszolgálásról, vagyok tisztelettel

Ligeti Samuné női kalap divatterme CSIKSZEREDÁBAN.

Nuridsány Márton

női és férfi divatüzlete új helyiségében
Csikszeredán (a régiivel szemben)

A legnagyobb választékban kaphatók az összes női és férfi divatárak a legolcsóbb áron. —

Elismert, szolid bevásárlási hely.

Kéretik a címre ügyelni!

POHARAS Legjobb sör

SÖR

a „Pilseni Ösforrás“

Csikvármegye területén
egyedüli elárúsító hely Csikszeredában:

őzv. Nagy Istvánné Zöldta-vendéglője

hol mindennap frissen csapolva poharankint kapható.

GÉPÜZEMŰ

asztalos vállalat
Csikszereda Vörösmarty-
utca 21. szám.

Készít asztalos munkákat minden kivételben. Elvállalja faanyag kidolgozását asztalos mester uraknak szakszerű gépei által mérsékelt munkadíj ellenében

HIRDETÉSEKET

olcsó ár mellett felvesz a kiadóhivatalt.

Mátrai Ignác

órász-, ékszerész- és gramfon-üzlete Csikszeredán.

Ajánlja dusan berendezett és legújabb szerkezetű

Inga-Zenit-, arany-, ezüst- és Omega zsebórákat.

Állandó nagy raktár valódi drágakövű ékszerekben.

A legújabb és legtekélyesebb, tiszta

Gramfonok- és lemezekből

szintén nagy raktárt tart, és gyári áron lesznek árusítva.

Látszerésl cikkek nagy választékban.

Otcsó árak! —: Pontos kiszolgálás!

Filó Károly nagy temetkezési intézete, Csikszeredán, saját ház.

Nagy választék mindenféle temetkezési cikkekben, u. m.: érc- és fakoporsók a leggyyszerűbbtől a legülésebb kiállításban, szemfődelek könyök- és fejpárnák, harisnyák, gyászfátyolok, gyertyák és szalagok, gyászjelentések stb. stb.

Koszorúk és koszoru szalagok óriási választékban. Üvegfedelű érckoporsók kizárólagos raktára. Diszes gyászkocsik.

Temetkezéseket elvállal pontos kiszolgálás és szolid árszámítás mellett.

ÉRTESETES.

Tudomására hozom a nagyérdemű helybeli és vidéki közönségnek, hogy raktárt tartok mindennemű

cserépkályhákából.

Elvállalom mindennemű cserépkályha és takaréktűzhelyek felállítását, átalakítását és takarítását, továbbá fűrdőkádák és és faburkolatok kirkását fajenc porcellánból és minden e szakmába vágó dolgokat pontosan és lelkiismeretes eszközök. Videkre is kellő felvilágosítást nyújtok. Ertekezni lehet MICHINA REZSŐ és VEJE cégnél Csikszeredában.

A nagyérdemű közönség szíves pártfogását kérve, maradok tisztelettel:

LUKÁCS FERENC cserépkályhás.

CSEH ISTVÁN

mészáros és hentes CSIKSZEREDA.

Naponta frissen vágott marha, borjú és sertés hus, saját készítményű felvágottak, sonka, kolbász és tormás virstli.

Szalonna és zsír nagyban és kicsinyben.

Pontos kiszolgálás.

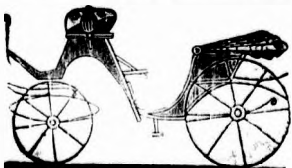
„Styria-Universal“
Kötőgépek

megmunkálnak finom és vaslag-szálu pamutot ugyanazon gépen. Árjegyzék ingyen.

Részlet fizetésre is. Képviselek kerestetek.

STYRIA-kötőgépgyár, Graz, III.

SZABÓ FERENC

kocsigyártó, nyerges, kárpitós és szőjgyártó üzlete

Csikszereda, Mikó-utca 16 sz.
(Saját ház.)

Kocsigyártó, nyerges, fenyezősi munkák, ugyszintén kárpitós, butorbelhuzás és díszítési munkák, matrácok és paplások; kész kocsik, szakorok, szánok 98 mindenféle töltött és töltetlen butorok, a lehető legjutányosabb árakért; onellog részletfizetés mellett is kaphatók. Saját készítményű ágycfotelek, ruganyos matrácokkal, elegáns falakkal, valamint kocsik ülések stb. Állandó raktáron. Egyedüli bizományi raktár a Lukácsia hámfestő- és lapreguláló zérádokok fekete és naturazinben.

Kellemes üdítő ital

a Hosszuasszói Erzsébet
SAVANYUVIZ

1 literes palackban 10 fillér. Megrendelhető:

A Hosszuasszói forrás
kezelőségénél Csikszeredán.